

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 «
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre.....	20 kor.
Negyedévre.....	5 «
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség köziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 9.

A szenvedések apostola.

Hozánőtt szive egészen Szent László városához és Szent László egyházmegyéjéhez — és e nemes szív dobogásának messze idegenben, idegen nép közt, idegen országban kellett megszűnnie.

Idejött telve jóakarattal, tettvágygal, nemes ambíciókkal, munkakedvvel. És kormányzásának első évében utóleri a romboló kór, melylyel szemben tehetetlen az emberi tudomány, mellyel csak az ő vasakarata tudott megküzdeni ideig-órákig. Küzdött vele, nem az életért, hanem hogy munkálkodhassék egyházmegyéje, papjai, hivei, hazája javára. Nagyszabású programot tűzött maga elé, mely alkalmas volt arra, hogy száz-ek és száz-ek érezzék áldó jobbát, nemes szive dobogását. És aki annyi felebarátját akarta szívére ölelni, idegenben, hiveitől száz és száz mérföldre halt meg, itt hagyva megkezdett munkáját bevégezetlenül.

Apostolok utódja volt, a nemzetek nagy apostolának nevét viselte s a magyarok daliás szent királya által alapított püspöki székre helyezte a Gondviselés. A váradi püspökség egyike azoknak, a melyek a legexponáltabb helyen vannak az országban is. Szmrecsányi Pál megfelelt mind a kettőnek; méltó volt a Paulus névhez, méltó a magyar püspökség nemzeti hivatásához. Mindezekhez a kifürkészhetetlen isteni akarat még egy próbatételt fűzött: Várad püspökének apostoli lelket kellett tanusítania a szenvedések türelésében.

Szenvedni! hiszen ez mindnyájunk végzete a földi vándoruton. A bölcsőtől a sirig vezető rövid utat a szenvedések teszik hosszúvá. Ezt az utat végig kell járnunk; boldog, a kit a szenvedésekben támogató kéz segít, a ki panaszaival könnyíthet szenvedésein. Várad elhunyt püspökét gyötörte a kór, másfelől pedig nem engedett pihenést, folytonos munkára serkentette az ő páratlan kötelességtudása. Neki, a ki maga is támogatókra volt utalva, száz-ek támogatónak kellett lennie. Szenvedései közepette is a mások szenvedéseit kellett enyhítenie. Gyöngye testében nem volt szabad a léleknek ellankadnia. Egy egyházmegye imádkozott érte s ő kötelességének tartotta, hogy viszonzásul egy egyházmegyéért dolgozik. A kór egyre emészette

erejét, a kötelesség teljesítésének vágya nem engedte pihenni, — csoda-e, ha a gyöngye test lerokadt s az erős lélek visszazállt a mindenk Alkotójához?

Nagyot akart művelni Szmrecsány-püspök. Az alapokat, a megkezdett alkotásokat szemlélve, mélységes az a fájdalom, mely ilyen nagy mű félbemaradái sán eltölti a lelket. A nyájáért aggódó jó pásztor kihült hű szive fölött keseregve állunk — és mégis, a szenvedések apostolának elhunytja nyomán az a tudat fakad, hogy Szmrecsányi püspök nem hagyott itt bevégezetlen munkát. Emlékezete, az ő élete egy befejezett, tökéletes egész, Jézus hű tanítványának igaz élete, késő nemzedékek részére ragyogó példaadás.

A munka. A kötelesség. Ez a két ideál lebegett előtte s e kettőt nála szebben, felemelöbben nem közelítette meg senki. A munkának, a kötelességnek feláldozta egészségét, nyugalma és végül életét. S mi nagyobbat áldozhat valaki a kötelességnek életénél?

Oh, beh sokan nem éltek olyan szép, olyan tökéletes emberi életet, mint ez a törekeny, gyenge, sokat szenvedett ember!

Azt mondta egy izben e sorok írójának: »Ne engem nézzen, mert én csak egy porszem vagyok, hanem tekintse ezt az ősi egyházmegyét, melyre száz-ek gondozása volt és lesz bizva a Gondviselés akaratából.« S az, a ki az ország egyik első méltóságában is apostolhoz illő szerénységgel mulandó porszemnek mondotta magát, a szenvedések türelésében, a szenvedések legyőzésében s a szenvedések közepette is folytatott munkálkodásban óriássá magasztosult, a kire mint példaképére, igaz csodálattal fog tekinteni a késő nemzedék is.

Megváltás volt neki a halál; nem érezte magát egyedül, mikor az Ur angyala elszólította lelkét, hiszen velünk érzett, értünk dolgozott utolsó percéig. Szenvedései után bizonytalanságot juttatott Mesterétől, kinek hű tanítványa volt a munkában is, a szenvedések türelésében is. A vesztesek csak mi vagyunk, akiket itt hagyott s a kik valóban egy édes atya koporsója fölött könnyezünk. Nagy szive a miénk volt egészen — s a gyermek szava önkéntelenül elful, mikor atyja sirján ejti ki ezt a tompa szót: volt. *

Az egyházmegye gyásza.

Az elárvult nagyváradi egyházmegye mély gyászában osztozik az egész ország. A részvét igaz megnyilvánulása tölti be a lelkeket s gondolatban felkeressük a svájci bércek között azt a koporsót, amely egy áldott lelkű főpapot, égő nemes szívet zár magába.

A részvét méltó ama gyászhoz, amelyet a kiváló egyházfejedelem vértanú halála hozott reánk.

A részvét-táviratok özöne érkezik a nagyváradi ősi püspöki székházba, amelynek ormán szomorúan hirdeti a gyászlobogó, hogy elveszett a mi fejünk koronája s az angyalszívű apostol lelkű főpap ajkai ő-ökre lezárultak.

S míg a messze távolból hozzák haza, az anyaföldbe a drága hamvakat, imánk föl száll a magasságbeli trónusához. Adj Uram örök nyugalmat neki!

A temetés.

Szmrecsányi Pál földi porhüvelyét Svájcban bebalzsamozták, mert csak így szállíthatják ily hosszú utra.

A holttestet holnap, csütörtökön délután háromnegyed négy órakor érkezik Nagyváradra.

A holttestet az elhunyt öccse: Szmrecsányi Lajos és Brém Lőrinc egyházm. aljegyző kísérik.

A vasutállomástól azonnal beszállítják a püspöki székházba, ahol a palota dísztermében helyezik ravatalra. Ennek megtörténte után a káptalan és az alsóbb papság részvételével halotti officium (koporsóba tétel) lesz, az előirt szertartások mellett.

A temetés Nagyváradon pénteken délelőtt háromnegyed kilenc órakor megvívge.

A temetési szertartást Samassa József bibornok, egri érsek végzi.

A gyászhir vétele után Samassa József bibornok táviratban tudatta a káptalannal, hogy a temetést ő kívánja végezni. A bibornok ő Eminenciáját ugyanis négy évtizedes barátság fűzte az elhunyt egyházfejedelemhez s ez vezette azon elhatározásban, hogy régi barátját eltemesse.

Fárvy Sándor szepesi püspök szintén Nagyváradra érkezik, hogy a temetésnél a bibornoknak segédkezzék. Fárvy püspök szerdán délután érkezik Nagyváradra.

A nagyváradi káptalan tegnap tartott gyűléséből megköszönte Samassa József bibornok kegyes elhatározását, mely szerint ő kívánja az elhunyt püspököt temetni és sürgöny útján tudatták, hogy mely időben lesz Nagyváradon a temetés.

Ugyancsak távirat útján tudatták a család képviselőjében Szmrecsányi Miklóst Berzevicén, hogy csütörtökön délelőtt háromnegyed 9 órakor lesz a temetés Nagyváradon.

A temetés után a holttestet Nagyváradról Héthársra s onnét Sáros-Darócra szállítják, ahol valószínűleg szombaton lesz a temetés.

A nagyvárad káptalan nem helyben lakó tagjai közül *Gróh* Ferenc már megérkezett Nagyváradra; valószínű, hogy *Belopotócsky* Kálmán tábori püspök és dr. *Fraknoi* c. püspök, nagyvárad kanonokok szintén megérkeznek a temetésre.

Nagyvárad város részvéte.

A mélyen érzett gyász alkalmából Nagyvárad város tanácsa a városház tornyára kitűzette a gyászlobogót, tegnap délelőtt pedig rendkívüli tanácsülés volt a városházán *Bordé* Ferenc főjegyző, polgármester-helyettes elnöke alatt.

Bordé Ferenc polgármester-helyettes előterjesztésében ecsetelte a súlyos veszteséget, amely Szemerecsányi Pál püspök halálával Nagyvárad városát sújtotta.

Ezután tanácskoztak a felett, hogy a városi tanács és a város közönsége miképpen fejezze ki részvétét a gyász eset alkalmából s a tanács elhatározta, hogy részvétét küldöttség útján fejezi ki *Palotay* László nagyrépost előtt s előterjesztést tesz a csütörtöki közgyűlésnek, miszerint a város közönsége nevében részvétét fejezze ki a püspök elhunyt felett; részvéti-iratot intézzen a káptalanhoz; a ravatalra a város nevében koszorút helyezzen; a temetésen testületileg vegyen részt és Sáros-Darócon a temetésen képviseltesse magát Nagyvárad városa.

Bordé Ferenc polgármester-helyettes vezetése alatt *Darvassy* Lajos tanácsnok és *Ragány* János főszámvevő tegnap délelőtt a városi tanács nevében kondoleáltak *Palotay* László nagyrépostnál.

A Kath. Kör gyásza.

A Nagyvárad Katholikus Kör az elhunyt püspökben áldott lelkű védnökét és bőkezű pártfogóját vesztette el.

A kör választmánya tegnap este ülést tartott, amelyen *Dus* László világi alelnök elnökelete alatt dr. *Vucskics* Gyula, dr. *Hoványi* Géza, *Imrik* S. Zoltán, *Pekanovits* Imre, *Géczy* Lajos, dr. *Imrik* Gusztáv, *Kelemen* Kálmán, *Böszörményi* Géza, *Katger* Sándor és *Nozáky* Rudolf választmányi tagok vettek részt.

Dus László elnök meghatározó szavakban hozta a választmány tudomására a mély gyászt, mely a Kath. Kört is oly váratlanul sújtotta tenkölt lelkű védnökének halálával. Felkérte a választmány tagjait, hogy állapítsák meg, mily módon adjon kifejezést a kör mérhetetlen gyásznak a súlyos veszteség alkalmából.

A választmány elhatározta, hogy az Istenben boldogult püspök áldott emlékét jegyzőkönyvében megörökíti; mély részvétét a Káptalanhoz feliratban juttatja el; a ravatalra koszorút helyez a kör; a temetésen kör tagjai testületileg vesznek részt s erre a tagokat az elnökség felkéri; végül két taggal részt vesz a kör a városdaróci temetésen.

Részvét sürgönyök.

A már közölt részvét táviratokon kívül a tegnapi nap folyamán még a következő részvét sürgönyök érkeztek:

A szomorú hír okozta nagy fájdalommal eltelve s az egyházmegye mélyes gyászában osztozva szívemből nyilvánítom részvéteimet a főtisztelendő káptalannak s az egész papságnak és alázatos imáiban nem szünök meg könyörögni, hogy a kiváló főpápnak lelké mielőbb érje el az örök boldogságot.

Belmonte, apostoli nuncius.

Mély megilletődéssel értesülvén Szemerecsányi püspöktársam és barátom váratlan elhunytáról legőszintébb részvéteimnek és azon buzgó imámnak adok kifejezést, hogy elköltözött nemes lelkét a jó Isten mielőbb részesítse boldogító szinelátásában

Városov Gyula, érsek.

Főtisztelendő róm. kath. Székeskáptalannak

Főpásztorunknak elhunyt feletti bánatukban osztozik és imádságaikban egyesül

Hosszu, lugosi püspök.

Mély sajnálattal értesültem nagy érdemű főpásztoruk elhunytáról, fogadják kérem legbensőbb részvéteimet

Wekerle.

Általam őszintén tisztelt és szeretet jó püspökük elhalálózás alkalmával fogadják legőszintébb részvéteim kifejezését

Zichy János.

Nagy gyászukban fogadják őszinte részvéteimet boldogult főpásztorunk emlékét kegyelettel megőrizni fogom

gróf *Esterházy* Miklós Mórítz.

Megrendülve értesültem azon nagy veszteségről, mely egyházmegyénket Ő excellenciájának jobb létre szenderülésével érte. Méltóztassék a magas káptalannak úgy magam, mint nőm legbensőbb részvétét kegyesen tolmácsolni.

Báró *Gerliczy* Ferenc.

A nagyérdemű nagyvárad püspök Szemerecsányi Pál ur Ónagyméltósága elhunyt alkalmából fogadják kérem őszinte mély részvéteimet mély tisztelettel

Molnár Viktor.

A megrendítő gyász eset felett őszinte mély részvétét nyilvánítja

Vasady, tanfelügyelő.

Részvét táviratok érkeztek még az éjjel *Radnay* Farkas beszercebányai püspöktől gróf *Apponyi* Albert kultuszminisztertől, *Berzeviczy* Albert volt közoktatási minisztertől, *Szegedy* György nagybirtokostól és nejétől, *Gerliczy* Irma bárónétól, gr. *Csekonic*s Endrétől, gróf *Pongrácz* Jenőtől, gr. *Stubenberg* Józseftől, *Rimmler* Ká-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Uti jegyzeteimből.

Irtá: Dr. Bozóky Géza.

III.

Mikor Dresden óriási méretű pályaudvarában a gyorsvonatra szálltam, mely alig 2 órai idő alatt az innen 120 kilométer távolságra fekvő Leipzigbe volt engem röpitendő, nagy buzgósággal kezdtem tanulmányozni a waggonban elhelyezett »Eisenbahn-Zeitung«-ból a leipzig-i szállodák fekvését és szoba árait. Igyekeztem egy olyan hotelt kiválasztani, mely lehetőleg központi fekvéssel bírjon, mert a legnagyobb szász város látványait alaposan meg akartam szemlélteni. Uti könyvem állítása szerint Leipzignek csaknem félmillió lakosa van s így meglehetősen kedvezőtlen benyomást tett rám, mikor vonatunk lapályos és unalmas vidékeken átbogva egy rozoga és eléggé piszkos csarnokban végre megállott. E rossz hatás csöppet sem csillapult, még akkor sem, mikor a pályaudvarról az utcára léptünk. Köröskörül hosszú raktárak, kémények, néhány omladozó deszkakerítés, s tátongó gödrök. Ez volna hát Leipzig, az 1813-iki »népcsata«-színhelye, hol Napoleon 150.000 főnyi győz-

hetetlen hada a szövetkezett hadak 300 ezernyi seregével ütközött meg olyan véres harcokban, minőket a világtörténelem alig tud néhányszor fölemlíteni! Ez volna a német, sőt mondjuk, a közép-európai könyvkereskedelem központja, a német legfőbb kereskedelmi törvényeszk székelye, a világhírű »lipcsei vásárok« színtere, hiszen ehhez képest a püspökladányi indóház és környéke is impozáns volna, gondoltam magamban.

Leipzig iránt táplált váromlásomban lehülve, vettem tehát lakást a »Róma városához« címzett szállodában, amelynek gyönyörű tiszta szobája fényes butorzata némileg mégis kezdtek kiengesztelni. Ahol ilyen kényelmes szálloda van, ott mégis kell valami látni valónak lenni. Alig hogy az ut porát levertük lábainkról, neki is vágunk hát térképemmel Leipzig felfedezésének.

Kellemes meglepetés. Gyönyörű parkok, magas palotások, szép terek, fényűzéssel berendezett üzletek és műkereskedések. Hogyan illik ehhez az a nyomoruságos ócska pályaudvar? A rejtély csakhamar meg volt fejtve. A Leipzigben lévő 4 régi pályaudvar, melyek még ma is olyanok, mint ezelőtt félszázaddal, mikor épültek, nemsokára csákányos kezek fogják a földszínevel egyenlővé tenni s már évek óta ássák alapjait az új, sok millió már-

kába kerülő óriási indóháznak, mely méltó lesz a városhoz és hihetetlen arányú forgalmához. Ezért nem törődnek már évek óta a régi pályaudvarokkal, melyeknek napjai megszámlálvák s ezért olyan hepe-hupás ott minden, mert a földmunkákat készítik. S ha egyszer a németek azt mondják, hogy az új pályaudvar a legszebb és legmodernebb lesz az egész világon, bátran elhíhetjük, tanúságot tesznek róla a drezdeni, frankfurti, kölni és hamburgi pályaudvarok, melyeknek párját csak Angliában láttam, de azok sem voltak annyira célszerűek, tiszták és rendezettek. Néhány év múlva tehát állani fog a több mint 60 millió koronába kerülő új indóház. Hogy mennyire impozáns lesz, elég legyen néhány adattal megvilágítani. Az érkező és induló vonatok befogadására szóló csarnok 300 méter szélesre van tervezve, 26 sín párral s olyan nagy terjedelmű lesz, hogy a frankfurti, müncheni és bármelyik berlini pályaudvar együttesen beleférnének. Aki látta pl. csak a frankfurtit is, fogja tudni értékelni, hogy milyennek készül az új leipzig-i pályaudvar. Építései teljes 10 esztendő vesz igénybe s kedvéért a várost átszelő három folyócska egyikét, a Parthét, óriási költségekkel egészen új mederbe kellett terelni, hogy az új pályaháznak utjában ne legyen.

Leipzigben már is úgy beszélnek róla.

A hatóságilag díjmentesen engedélyezett **VEGELADÁS** még mindig tart:

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában

hol az összes cikkekben raktáron levő óriási készlet minden elfogadható áron lesz kiárustva.

Elsőrangú mütermeiben úgy

angol kosztümök, mint francia

ruhák **rendkívül olcsó**

á r b a n elvállaltatnak.

roly polgármestertől, és a nagysaalontai Polgári Körtől.

A püspök szegényei.

Az elhunyt püspök áldott lelkéről, nemes gondolkodásáról s jótékony bőkezűségéről tanuskodnak a szegények, elaggottak, akiket jótéteményeiben részesített. 740 elaggott, munkaképtelen szegény és özvegy részesült a b. e. egyház-fejedelem részéről havi kegyadományban, akik most jóltevőjüket siratják. Ezek a szegény segítők szintén részt akarnak venni a temetésen, hogy imát rebegjenek elhunyt jóltevőjük lelkiüdvéért.

Az ischli audencia eredménye. Egyik fővárosi esti lap élénk fantáziára valló politikai szenzációkat talál fel közönségének. Nem kevesebbről álmodik, minthogy egyenesen megbuktatja a kormányt és szétrokkantja a koalíciót. Mindez pedig szerinte az ischli audencia eredménye lenne, amennyiben a király nem adja beleegyezését a piurális szavazaton nyugvó választási reformjavaslathoz. Emiatt már le is mondott a kormány de még nem fogadta el a király s utánna Kossuth kap megbízást függetlenségi alapon. Uborkaszezonban különös zűldség is teremhetne egyes szenzációra éhes zöld újságírók üres fejében.

A nagyszerb mozgalom. A Nastics-féle felségárulási pör során, mint Karlócáról jelentik nekünk, tegnap délelőtt karlócai lakásán letartóztatták Pribicevics Valerián teológiai tanárt, Pribicevics Szvetozár horvát képviselő öcscsét. Pribicevics lakásán a detektívek a házkutatást tartották és irományait elkobozták. Minthogy Horvátországban a felségárulási ügyben csak a zágrábi törvényszék illetékes, Pribicevics tanárt a detektívek a délutáni vonattal Zágrábba kísérték.

Az árvamegyei főispán beiktatása. Alsó-Kubinból jelentik: Bulla György főispán beiktatására a törvényhatósági bizottság rendkívüli közgyűlését Zmeskál György vármegyei főjegyző augusztus 24-ikére hívta össze. Délután lesz a rendes közgyűlés, amelyen betöltésre kerül az alispáni s ennek betöltésével esetleg üresedésbe jövő többi állás. Alispánná Zmeskál György vármegyei főjegyző, főjegyzővé Csillaghy István trsztnai főszolgabíró, trsztnai főszolgabíróvá ifj. Bulla György tb. főszolgabíróvá és szolgabíróvá Meskó Dezső tb. szolgabíró lesz valószínűleg egyhangulag megválasztva.

Szmetka György halála.

Mély részvétellel értesülünk egy köztiszteletben állott kiváló férfinak és városunk jeles polgárának: Szmetka György nyugalmazott községi iskolai tanítónak haláláról. Az elhunyt kiváló példányképe volt a foglalkozásért rajongó néptanítónak éppen úgy, mint a közérdekért fáradhatlanul és önzetlenül működő polgárnak. Különösen Várad-Váralja és Várad-Velence fejlődése érdekében sokat fáradozott, nem csüggedő kitartással, önzetlenül; úgy szóval, mint tettel agitált, munkált, küzdött évtizedeken át a társadalmi életben és a város törvényhatóságában egyaránt ezen városrészek érdekében. Az ő fáradozására, agilitására állították fel annak idején a várad-váraljai postát, a v.-velencei vasuti megállóhelyet, amelyből fejlődött ki később a velencei vasutállomás; ő létesítette az egykor virágzó váralja-velencei Népkört s ezzel kapcsolatban a velencei piculás bankot, amely az országban egyike volt a legelső ilyen intézménynek.

De nem is tudjuk elsorolni azokat a dolgokat, amelyek létesítéseért a városrészek érde-

kében küzdött, fáradozott. Azonkívül a polgárokat, akik hozzáfordultak, bármely ügyes-bajos dolgukban tanácsos, jóakaró utmutatással támogatva. Ez a becsületes, buzgó fásadozás szerzte meg számára a polgárok szeretetét, tiszteletét, hálás elismerésük jeléül pedig évtizedeken át beválasztották Nagyvárad város törvényhatóságába. Pár évvel ezelőtt, mikor kimaradt a törvényhatóságból, volt tanítványai és a polgárság ezer aláírással, hálanyilatkozatot nyújtottak át buzgó tevékenységéért.

A tanügy terén 42 évig működött, abban az időben, amikor még nagyon szerény megélhetést biztosított a tanítói pálya. Pár évvel ezelőtt mint már nyugalmazott tanítót királyi őfelsége az arany érdemkeresztrel tüntette ki. Szép családi életet élt, de gyermekei közül csak kettő van életben: fia Szmetka László Ödön premontrei rendű kanonok rozsnói főgymnáziumi igazgató és Szmetka Erzsébet, Farkas József műkertész neje. Mintegy másfél év óta súlyos betegen feküdt leányánál s halála vasárnap 73 éves korában következett be. Tegnap holttestét felbontották, hogy eleget tegyenek azon óhajának, miszerint a szívét vegyék ki.

Az utóbbi időben ugyanis többször agóniába esett s attól félt, hogy ilyen állapotban temetik el véletlenül. Temetése ma, augusztus 11-én délelőtt fél 10 órakor lesz a várad-velencei kerészeti telepről.

A temetésen a velencei Népkör, a velencei Kath. Kör a velencei népbank, továbbá a tanító kör testületileg vesznek részt.

A családi gyászjelentés a következő:

Szmetka László Ödön jászóvári premontrei kanonok a maga és testvére Erzsébet, férjezett Farkas Józsefné, valamint az alatt megnevezett unokák, testvérek és rokonok nevében is az atyát vesztett szív mély gyászával, de az isteni gondviselés bölcs végzésében való teljes

mint egy új világsodáról, melyet a világ minden részéről ide özönlő mélnökök majd meglepetve fognak tanulmányozni, 1914-ben. Mert akkor adják át a forgalomnak.

Leipzignek különösen két nevezetessége van. Egyik az, hogy itt futnak össze a német könyvkereskedelem összes számai, másik pedig az évenként többször tartatni szokott vásárok.

Szinte fantasztikusak azok a számok, melyek a német könyvkereskedelem leipzigievi forgalmát jellemzik. Nézzük például a világhírű Volkmar féle könyvüzletet. Hatalmas, 3 utcára néző, kőpalota. Minden egyes német és francia kiadónak külön-külön szobában vannak elhelyezve összes kiadványai s ezek mellett még egyéb termek az angol, spanyol, olasz stb. irodalmak számára. Nincs olyan könyv, melyet megjelenése után itt azonnal kapni ne lehetne. Alig van Németországban, Ausztriában és Magyarországon könyvkereskedés, melylyel üzleti összeköttetésben ne állana. A csomagoló teremben állandóan több száz alkalmazott van elfoglalva. Nagy kocsik egész nap hordják a postára a rendelményeket. Állandóan raktáron lehet vagy 2 millió kötet könyv, karácsony előtt még több is. Vagy látogassunk el a Reclam cég Inselstrassei üzletébe. Bejártam az egész épületet, lekötélező szivességgel kalauzoltak végig a géptermekek, hol több mint

félszáz gyorsajtó működik, a csomagoló és raktár helyiségeken, a szedőtermekben, a gépházban, fogadó szobákban stb. Ki ne ismerné azokat az apró rózsaszín fedelű köteteket, az »Universal Bibliothek«-ot, melynek egyes számaikat 20 pfennigért megkapjuk mindenütt, hol német szó hallatszik vagy ahol a német irodalom iránt érdeklődnek. Azt mondhatjuk, hogy ma már egy város intelligenciájának szinte fokmérőjévé vált az, hogy kaphatók-e benne a Reclam füzetek? Ha nem, úgy legyen az Ökrös vagy Dummendorf, bizonyára nem is fogyaszt egyéb irodalmi termékeket sem, kivéve a löcsei kalendáriumot. Még alig van 50 éve, hogy a cég fennáll s ma már több mint 5000 számot adott ki; 32 féle irodalom van itt képviselve, a magyar írók közül is többen (Jókai, Mikszáth, Rákosi stb.). A napi eladás 20.000 füzet. Mikor néhány hét előtt az 5000-ik füzet megjelent, a vállalat munkásai a cégtulajdonosai a cégalapítók bronz szobraival lepték meg, mely a gyönyörű és modern épület lépcsőházában lett felállítva. A cég alkalmazottainak figyelmességét viszonozandó minden egyes munkásának egy arany nyomású bőr mappát adományozott. Kíváncsiak nyitják fel a munkások a kis tárcát s csalódva látják, hogy nincs benne más mint az éppen megjelent jubilaris füzet, melyet 20 pfennigért mindenütt megvehetnek. A lehangolt-ságot azonban csakhamar örömrivalgás váltja fel, a kis füzet első lapjai mögött ugyanis egy szép kékhasu bankó húzódik meg. Hogy az nap este hány krigli »kühle blonde« patázkott le a nyomdász torkokon, ki tudná megmondani, de ismerve a német gégek sörképességet, nem lehetetlen, hogy néhány liter erejéig megjavították a sörrekkordot.

Bejárva e világhírű épületet, emlékül egy ujjonnan megjelent füzetet akartam venni gyűjteményemhez, mely immár mintegy 1000 kötet »Reclam«-ot tartalmaz. Ide adják, de pénzt nem fogadnak el érte.

»Van itt hat millió kötet raktáron, mondja nevetve előzékeny kalauzom, ezzel az egygyel több vagy kevesebb, nem határoz, sőt emlékül legyen szives fogadja el a kiadásunkban megjelent »Universum« c. folyóiratnak (jelenleg Németország legszebb képeslapja), a fejedelmi házak részére készített luxus-kiadása egy példányát.

Mikor lesz a mi »Magyar Könyvtár«-unk vagy »Olcsó Könyvtár«-unk ezen a fokon? — Sajnos, talán soha; ehhez 80 millió német, 15 millió osztrák s vagy 2 millió magyar olvasó kellene mint itt. Így lehet aztán 120—150 oldal szöveget adni tiszta, éles nyomásban, famentes papíron 24 fillérért.

Gerstenbrein Tamás

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador szíremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén régi síremlékekben, sírboltok s sírkövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és

sírkőgyár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fióktelepek:

Déva. Nagyszében. Bánpatak.

megnyugvással tudatja, hogy édes atyja, illetve a nagy- és dédapja, testvér és rokon Szmekta György nyugalmazott községi tanító, az aranyéremkereszt tulajdonosa hosszas és kínos betegség után, nemes lelkét a haldoklók szentségének felvételével a nagy utra megerősítve, életének 73-ik esztendejében, 42 évi tanítói működése és nyugalmának 12-ik éve után f. évi augusztus hó 9-én az Urban elhunyt. A gyászoló család szeretett fejét, patriárcháját, a tanúgy és s közügyek mindenkor lelkes harcosukat siratják a megboldogultban. A jobblétre szenderültet, f. hó 11-én d. e. fél 10 órakor a velencei kertésztelepen levő gyászszobából a váradi velencei plébániái templomban bemutatandó engesztelő szent-mise után kísérik ki a váradi velencei róm. kath. temetőbe, a családi sírkertbe, örök pihenése helyére. Erre a végtisztelettelre ezúton hívjuk meg az elhunytak ismerőseit, kártársait és jóembereit. Nagyvárad, 1908. évi augusztus hó 9-én. Farkas Erzsébet férj Középesy Kálmánné, Farkas Irén, Farkas Margit, Sándor Mariska, Sándor Alajos unokái. Középesy László dédunokája, Szmekta Erzsébet férj Mravkóné, Szmekta János, Szmekta Borbála, Szmekta Teréz férj Lukácsikné testvérei, Farkas József veje és Középesy Kálmán unoka vő.

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hírek.** Lányi József felsz. püspök és Széchenyi Jenő apátkanonok nyári tartózkodásukból hazaértek Nagyváradra.

* **A király születésnapja.** Augusztus hó 18-án, a király ő Felsege születése napján, továbbá augusztus hó 20-án, Szent István király napján a nagyvárad i. sz. székesegyházban ünnepélyes istentiszteletek lesznek. Glac Antal főispán mindkét ünnepélyes alkalomról értesítette Biharvármegye és Nagyvárad város tisztikarát s meghívta az istentiszteletekre.

* **A megyei pótadók kivetése.** A közszükségleti alap költségvetése tudvalevőleg jelen-

leg a közigazgatási bíróságnál van, már megtörténtek az adókiutak s azok behajtása már meg is kezdődött. A közszükségleti alap pótadójainak kivetését, amit a többi megyei költségvetési tételkel kellett volna kivetni, egyelőre beláthatatlan időkre el kellett halasztani. Ez a késlekedés a tapasztalatok szerint igen nagy hátrányokkal szokott járni, mert a széttagolt adókiutakat az adózók nehezen fizetik ki. Ebben a tudatban a főszolgabírók most sürgetik a pótadók kivetésére vonatkozó utasításokat. Legújabbán az érmihályfalvai főszolgabíró tett kérdést a pótadókra vonatkozólag, mert emiatt az összes költségvetési tételek behajtása késlekedik, ami zavarokat idéz majd elő a megye gazdálkodásában.

* **A »Tiszántúl« különkiadása.** A nagyvárad i. egyházmegyét ért mély gyász alkalmából lapunknak tegnap külön kiadása volt, mely kora reggeli órákban jelent meg. Helybeli előfizetőinknek azonnal elküldtük a lapot, míg a vidékieknek a mai számunkhoz mellékeljük.

* **Ajándék a nagyvárad i. muzeumnak.** Povaszán József helybeli villamoszerelő a muzeumnak ajándékozott egy darab római Domitianus féle (81—96. Kr. sz. u.) ezüst dénárt és egy drb. Julius Crispus féle (Kr. sz. u.) veresréz torgalmi érmét. A muzeum ma az ajándékozónak köszönetét fejezte ki.

* **Hirtelen halál.** Egy széles körben ismert és tisztelt öreg-urinő haláláról részvétellel értesülünk. Özv. Tokody Istvánné szül. Fekete Juliánna, élete 74-ik évében elhalt. Az elhunyt urinő vasárnap teljes egészségben együtt ebédelte a látogatására érkezett fiával Tokody László kolozsvári vasuti hivatalnokkal és ennek családjával s ebéd után öt óra feléig kedélyesen beszélgetett övéivel s hirtelen rosszul lett és pár pernyi zzenvedés után szívszélhűdésben-

meghalt. Temetése ma kedden délután fél 5 órakor lesz a Kálvária-utca 20. sz. háztól.

* **Bihar község fászinje.** Bihar község képviselőtestülete igen jellemző gondolkodásra valló határozatot hozott legutóbb tartott ülésén. Ugyanis a községi jegyző Váry András kérte képviselőtestületet, hogy tekintettel arra, mi szerint az ő háza nincs kellőleg felszerelve, nevezetesen a mellékhelységek hiányoznak. A képviselőtestület legalább építtessen a lakhoz egy faskamarát és egy kocsiszint. A kérelmet a testület elutasította és pedig a következő indokolással. Tekintettel arra, hogy a mai szűk világban nem telik senkinek se sok fára, tehát senki sem vehet sok fát és ha nincs sok fa, akkor annak nem kell szin, mert a kevés fa az eltér az eresz alatt is ezért a szin fölösleges. A határozatot természetesen megfélebbzte a jegyző s a legközelebbi megyegyűlés elé fog kerülni.

* **Hymen.** Igaz Károly magyar királyi posta és távirótiszt eljegyezte özv. Klimó Miklósné bájos és kedves leányát Gusztikát.

* **Elhamvadtt termés.** A termés nagy része még nincs fedél alatt és még mindég ki van téve az eshetőségeknek. Az idejű termésből föltűnő módon sokat pusztított el a tűz. Alig mulik el nap, hogy itt vagy amott ne hamvasztaná el a tűz a termést. Tegnap margittai tudósítónk jelentése szintén egy ilyen pusztító tüzről számolt be. A járáshoz tartozó Tóti községben a cséplés most folyik javában. A termelők gabonájának nagy része Borosszlay Ferenc birtokán volt felhalmozva. A cséplés serényen folyt szombat délig, amikor egyszerre lángba borult az egész termés s pár óra alatt a gazdák minden fáradozásának jutalma hamuban hevert. A cséplésnél levő munkások megmégkíséreltek mindent, hogy lokalizálják a tüzet. A fáradozás hiába való volt a tűz mindent

Hogy az 5000 számból eddig hány füzetet adtak el, az üzleti titok. Mondjuk, lehet vagy 50 millió. Hiszen pl. csak Dickens egyes regényei e vállalatban füzetenként 40—50.000 példányban keltek el.

Leipzigben egy egész csomó ilyen nagy kiadó-vállalat van. A többek közt a Brockhaus cég, a Bibliographisches Institut stb. világhírűek. Milliókkal és milliók részére dolgoznak. Alkalmazottaik száma néha több ezer. Leipzig a könyvek városa. Páris kivéve nincs város a világon, mely vele e téren vetekedhetnék.

Második kiviteli cikke Leipzignek a prém. Egyik utcája, a »Brühl« majdnem csupa szűcsüzlet. A legolcsóbb nyulstól a legdrágább ezüst rókabőrre kapható itt minden prém, kicsinyben és nagyban; látható itt némely kirakatban 20.000 márkás köpenyeg, 2000 márkás karmantyú stb. Mikor a leipzig i vásárok vannak, itt és a Petersstrassen tolong fél Európa szűcsének és divatruházának megbízottja, az egy nap alatt kötött üzletek értékét néha hat nullával kell leírni s az első szám nem éppen az egyes. De látszik is itt a kereskedő-világ jóléte. Maga a város nagyrészen ódon s az új építkezések és fejlődés dacára egy XVII. századbeli város képét tünteti fel. Régi patricius házak, persze restaurálva. Az egész város olyan, mint egy nagy kert, telve parkokkal, virágágyakkal.

E részben Leipzig ritkítja pártját. Csak vize nincs. Van ugyan három folyócskája, az Elster, a Pleisse és a Parthe, de a mi Peczénket mindegyik bátyámnak szólítaná. Piszkos, barna víz folydogál keskeny medrekben s igazán komikus látvány, hogy a felettük átvezető vashidak oszlopaihoz gyorsan leoldható mentőövek vannak csatolva, melyeket a magistratus a t. c. publikum jóindulatú figyelmébe ajánl, mert aki még ebbe a vízbe is belefullad, az bizonyára elfogyasztott annyi sört, hogy ha-

sonló mennyiségű vizet Swájcz szívesen elfogadna tengernek.

Leipzig is mint minden német város tele van automatákkal. Pazar fényűzéssel berendezett vendéglőiben 10 pfennigért különféle izletes felkent zsömléket, a sörök sok száz fajtáját, limonádét, kakóst, tejet, csokoládét, kávét, sinalkót (ez egy új frissítő ital alkoholmentes, egyedül Berlinben évenként 2 millió üveg fogy el belőle) kaphatni. Egy fél márkáért, magyarul 29 krajcárért, kitűnő pecsenyét kaphatunk. Egy fagyalt 6 krajcár, tejszinhabbal 9 kr. S ne gondoljuk, hogy tán valami rossz minőségű kutyvalak. Akkor nem volna zsfolva reggeltől estig, de viszont épen ezért mindig friss minden. Ha valakinek kifogása volna mégis valami ellen, rögtön kap utat. Az előzékenység terén elmennek a legvégső határig.

Leipzigben van egyike a legrégebbi egyetemeknek, mely épen jövő évben fogja ülni fél-ezredes jubileumát. Ez az egyetem különben is nevezetes professzorairól; némely idős korban minden egyes tanár világhírű tudós s így nem csodálkozhatunk, hogy hallgatóinak száma 3000 közül van s ezek valóságos hallgatók nem úgy mint nálunk, hol néha egy-egy kollegiumon 1000 beirt hallgató mellett csak 40—50 lézeng a padokban. A németek egyik nagyerenye épen a hanyaszorgalom, az aprólékosságig terjedő buvárkodás. Ritka köztük a nagy lángész, de páratlan nagy az alaposág és egy már felfedezett eszme tovább fejlesztésében.

A tanárok iránt igazi mély tiszteletet tapasztaltam. Megfigyeltem, hogy óra után, mikor a professzor elhagyja az előadási termet, mindig egy hallgató kíséri el egész a tanári szobáig. Az azonban már nem nagyon tetszett, hogy az előcsarnokban kiakasztott felöltők, botok, esernyők legtöbbször lakattal és lánccal volt megerősítve, annak dacára, hogy egy vörös

orru pedellus állandóan a folyosón ült. — Ugy látszik a kabátlopások az egyetemeken internacionálisak, ez már egységessé lett nemzetközi konferenciák nélkül is. A folyosón a vízvezetési csövek mellett ki van akasztva egy-egy fényes ivócsésze. No, ezeket nem sokan használják. Rá van festve »Eigenthum der Universität.« De kinek kellene ez? Lent van az egyetemi ivószoba, hol 8—10 pfennigért jég-hideg sör kapható. A vizet a német Bürsch csak mosásra használja, de ivásra nem. Ha valaki vizet innék, tán kinevetnék s meg lenne az ok a »Menzur«-ra. Már pedig eléggé összevannak vagdalva az arcok most is. Némelyik arcon bátran elmagyarázhatná egy vezérkari tiszt a leipzig i »Völkerschlacht« hadállásait. Van rajta annyi flastrom.

Leipzig óriási kereskedelmi torgalmának köszönheti, hogy az egész német birodalom összes kereskedelmi peres ügyei végső fokon az itteni kereskedelmi főtörvényszékhez felebezhetők. Bármennyire szerették volna a poroszok, ezt is Berlinbe vinni, nem lehetett. Képzhetők, hogy egy olyan nagy iparos és kereskedő államban, minő Németország, milyen rendkívül sok érdekes kereskedelmi pernek ágát-bogát oldják meg e törvényszék bírái.

Van is nagy tekintélyük. Mind kiváló kereskedelmi jogi szakteknitély, kire nézve nagy kitüntetés, hogy e bíróság tagjai között ülhet. Az épület, melyben a törvényszék elhelyezve van, komor, méltóságteljes kupolás palota egy nagy téren. Valami 8—9 millió márkába került, de hányzor előfordul, hogy néha egy hét alatt ugyanilyen értékű perekben ítélkeznek benne. Döntvényei Németországban csaknem olyan tekintélyűek, mint a pápa szava: »Roma locuta, causa finita.«

megemésztett. A tűz után a gazdák azt hitték hogy mert akkor vihar is volt, a gabonát a villám gyújtotta fel, a jelek azonban arra engedtek következtetni, hogy a gabonát emberek gyújtották meg. Az ügyben a csendőrség széleskörű nyomozást indított meg ez ideig azonban még eredménytelenül. A kár több mint tízezer koronát meghalad.

* **Elmebeteg az utcán.** Az elmúlt éjszaka 2 óra tájban a Rákóczi-ut csendjét rémes ordítás váltotta fel. Egy szekérre láncolt hatalmas termetű elmebeteg ember üvöltözött, kit hozzátartozói Pocsajról hoztak be a Bihar-megyei kórház elmebeteg osztályára. Miután azonban a tudatlan emberek nem gondoskodtak hatósági orvosi bizonyítványról — amely nélkül pedig elmebetegápolásra szánt intézetbe senkit fel nem vehet a vezetőség — az embereket dr. Móricz Ernő megyei tisztifőorvoshoz utasították, éjnek idején, zuhogó esőben, a szükséges orvosi bizonyítvány megszerzése végett. A szerencsétlen ember üvöltözése nagy népcsőrdületet okozott s az izgatott tömeg — mint ilyenkor rendszeren — holmi galád merényletet sejtett. Végre a szerencsére otthon talált megyei főorvos kiadta a bizonyítványt s az elmebetegét beszállították az élőhalottak szomorú tanjárára. Minthogy lépten-nyomon megtörténi hasonló eset s mert a vidéki népet, úgy látszik, senki sem világosítja fel afelől, hogy az elmebeteg hozzátartozója beszállításakor legelsőben is hatósági orvoshoz kell fordulnia bizonyítványért, a rendőrség megkereste az illetékes hatóságot, hogy megszerzte utasítsák megfelelő módon a népet arra, hogy mielőtt elmebetegét hoznának be, forduljanak a községi főorvoshoz bizonyítványért.

* **A szegedi katasztrófa.** A szombati szélvészhez fogható vihar még nem szűnt meg végig ember- emlékezet óta az Alföldön. Öreg emberek, akik sok minden veszedelmet láttak már a nagy tiszai városban, még nem láttak olyan itéletnapot, mint amilyen volt a szombati. Akiket utjuk véletlenül a tiszai hid felé vitt, vagy akik a parthoz közel voltak, azoknak erősen kellett a pillérekbe fogózkodniuk, hogy a vihar ne a Tisza hullámai közé vesse őket. Két halotról már hirt adtak az újságok. Elveszett azonban egy harmadik is, Kardos-Hegyközi Mária. A tüzoltók sokat kutattak a halott után, míg végre vasárnap reggel rábukkantak. Egy-két méternyi magasságu téglarakás alatt feküdt a szerencsétlen, akit a kődarabok annyira összeroppantottak, hogy ülő helyzetében egy vonalba került törzse a lábával. A harmadik halott megtalálásáról értesítették a rendőrséget. A rendőrkapitány nyomban kiszállt a gyártelepre, jegyzőkönyvet vett fel az esetről, aztán elrendelte a holttestnek a halottaskamrába való szállítását. A parancsnak eleget is tettek. Kardos-Hegyközi Mária holttest az összesereglett munkások s a Szeged környéken fekvő falvakból összegyűlt nép hangos zokogása közben a kórház halottaskocsiján elszállították.

* **Birkózás a Bémer téren.** Egresi Mihály napszamos tegnapelőtt este bepálinkázott, majd a Bémer-téren Berger-féle pálinkamérés elé kiállt és az összes járókelőket szabályszerű bíróversenyre hívta fel. A jeles matador a közbélepő rendőrt legazemberezte. Erre legyűrtek, bekísítették és lezárták.

* **Óriási vihar a megyében.** Szombaton délután Bihar-megye nagyon sok részében dühöngött a vihar. Némely helyen olyan idő uralkodott, hogy az emberek kétségbe voltak esve. Tudósítónk mindenünne nagy vihart jelentenek. Némely helyen a nagy felhőszakadás s égháboru mellett jégeső is volt, mely sok kárt tett a gyümölcsben. Margittai tudósítónk jelenti, hogy a járásban Dizsei községben

valóságos orkán dühöngött. A házak tetejét feltépte a szél s azokat messze röpitette el. A nagy szél rövid ideig tartott s utána jég kezdett esni. A jég dió-nagyságu volt. A jégeső több percig tartott s óriási pusztítást vitt véghez. A jégeső után megeredtek az egek csatornái s valóságos felhőszakadás lett, mely egész délután tartott. A vihar óriási károkat okozott. A villám több helyen lecsapott, azonban emberéletben kárt nem tart.

* **Razzia.** Az elmúlt éjszaka 9 férfit és 3 nőt vittek be a rendőrségre. Az előállítottak többnyire rovottmultu csavargók, zár alá kerültek. Illetőségi helyükre toloncolják őket.

* **Verekedő részek.** Krecz János, Ríznán László napszamosok és Koszta Tamás kocsis az elmúlt éjszaka két óra tájt a Bihar-venedéglő előtt, ittas állapotban összeverekedtek. Előállította őket a rendőr-őrszem. Zár alá kerültek s kibégási uton büntetve lesznek.

* **Megszökött elmebeteg.** Vlájk Mária 22 éves pusztaarajtóczi (Szilágymegye) illetőségű elmebeteg a b. megyei elmebetegek VI. sz. pavillonjából e hó 7-én este 7 órakor megszökött. A szökevény elmebetegét, ki intézeti ruhában tünt el, keresi a hatóság.

* **Köszönetnyilvánítás.** A nagyváradi 48-as Népkör-nek 1908. évi június hó 28-án a Rhédey-kerti Sport-téren tartott táncvigalma költségeihez következő szíves adakozók voltak szívesek adományokkal hozzájárulni: u. m. Kriszta Sándor 20 kor., dr. Adorján Emil, Csepregi Miklós, dr. Fenyő Sándor, dr. Olasz Béla, dr. Stokker József, Szokoly Tamás 10—10 kor., Thury László 6 kor., Balaton Lajos, Köblös Ferenc, Stettner István 5—5 korona, dr. Altmann Jakab 4 korona, Kis Dávid, Lukács Géza, Schwartz Sidor, Sziládky Ernő, Vicsay István, Wégner Mór 3—3 korona, Bencz Gyula, Cser János, dr. Demetrovits Elek, dr. Dóri Ferenc, Fried Ferenc, Kazay Kálmán, Kelen Béla, Kerekes Elek, Király Zsigmond, Mokry János, özv. Szilvássy Jánosné, Tátray Sándor, Walner Ferenc, Zboray Gyula 2—2 korona, Bereczky Sándor, Friedl Mihály, ifj. Jóó Ferenc, K tona Mihály, Moskovits Lajos, Nagy János, Ujlaky István, Weisz Lajos, Zana Agoston 1—1 kor. Fogadják e nemes szívű adakozók adományukért a 48-as népkör elnökségének ezuton is hálás köszönetnyilvánítását.

* **Tolvaj cigányasszony.** Ozvegy Szücs Györgyőé bánthunyadi lakostól a napokban a vasuti indoházból 32 kor. értékű ruhaneműjét lopták el. Az ellopott holmikból egy fejkendőt ma az ócska soron eladott Hamza Jánosné cigányasszony. Eljárás folyamatba.

* **Verekedés.** Szombat este a Köblös-féle téglagyárba Tóth János munkás bele kötött Vince Györgynébe. Ennek fia István rendutasította Tóthot, mire Tóth megkéselte Vinczét. Vincze sérülése 8 napon alul gyógyul. Eljárás folyamatba.

* **Találtak.** Egy aranykarkötőt csüngővel. Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrségen, I. e. 7. sz. szobában.

x **Az intelligencia találkozó helye** az Európa szálló árnyas, hűs kerthelyiségében, hol naponta változatos műsorral mozgósítványkép-előadásokat rendeznek Pócsi Laci teljes zenekara közreműködésével.

x **MOLNAR H.** Bémer-téren cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és Tea-sütemény kapható. Telefon 395.

MULATSÁG.

A Magyarországi festőművészek nagyváradi csoportja kitűnően sikerült táncvigalmat rendezett az Európa szálloda helyiségében. Az estély színelőddal kezdődött, mely után tánc következett kiváló kivirradtig. A példás kiszolgálás a jóhírű Fülöp István vendéglős érdeme.

TÁVIRATOK.

A pápa koronázásának évfordulója.

Róma, aug. 10. A pápa koronázásának évfordulója alkalmából a sixtusi kápolnában ünnepies istentisztelet volt, a melyen Merry del Val bíboros államtitkár mondott misét. Utána a pápa, aki trónusán Segua és Della Volpe bíborosok között ült, áldását osztotta.

Az angol király Ischlben.

Ischl, aug. 10. Ferenc József király nem fog Edward királynak Ischlbe elébe menni, hanem Edward király megérkezése napján az ischli pályaudvaron délelőtt tíz és tizenegy óra közt fogja üdvözölni. Ferenc József király az üdvözlésnél ezuttal angol altábornagyi, Edward király pedig osztrák-magyar allábornagyi egyenruhában fog megjelenni. A király vendégét a pályaudvaron történt fogadás után elkíséri az Erzsébet-szállodába.

Nagy vihar Romániában.

Bukarest, augusztus 10. Szombat este óriási vihar dühöngött, mely az épületekben sok kárt tett. Emberéletben is esett áldozat.

Dinamit merénylet egy bíró ellen.

Déva, augusztus 10. Samu Mózes törvényszéki bíró tagosítási munkálatokhoz volt kiküldve Nádas községbe. A bírónak már megjelenése után sok ellensége támadt. Tegnap éjjel ezek közül valaki dinamitot dobott a bíró szobájába, ahol az felrobbant. A bírónak semmi baja sem történt.

A perzsa forradalom.

Tebrisz, augusztus 10. Tegnap egész napon át nagy lövöldözések folytak. A forradalmárok nagy veszteségeket szenvedtek, többek között ágyukat is vettek el tőlük.

Berlin, augusztus 10. Pétervárról táviratozzák: Az a kölcsön, melyet a sah az orosz banktól felvett, már teljesen elfogyott. A sahhoz eddig hű lovascsapatok zsoldjuk kifizetését követelik, aminek a meg nem történte esetében azzal fenyegetőznek, hogy a sah palotáját felgyújtják és egész Teheránt elpusztítják. A sahhoz még hű kozácsapatok gyengék arra, hogy a felkelőkkel szembeállhassanak. A sah ilyen módon mintegy foglya a fentemlített lovastörzseknek, melyek egyre fenyegetőbben lépnek fel. Az ország déli részéből újabb zendüléseket jelentenek, amelyeket a hatóságok tetlenül néznek.

Az új török alkotmány.

Konstantinápoly, aug. 10. Mivel a hattí hémajum 10 pontja bizonyos török köröket mint az alkotmányt sértő foglalkoztatja, amely körök ezt a szultánnak a sejk-ül-izlam előtt tett eskü megsértésének tekintik, a Gazetta a sejk-ül-izlam nyilatkozatát teszi közzé, amely szerint az említett hattí humajum Szaid basa volt nagyvezér munkája, aki éppen ebből kifolyólag kénytelen volt lemondani. A sejk-ül-izlam kijelentette továbbá, a szultán tegnapelőtt a kormány tagjainak eskütétele után a következő esküt tette: Isten előtt kötelezem magamat arra, hogy egész életemen át az alkotmányhoz fogok ragaszkodni! Isten legyen a tanum!

Konstantinápoly, augusztus 10. Az Egy-ség és haladás című lap, amely az ifjútörök mozgalom szerve, Szalonikiban megindult.

Konstantinápoly, augusztus 10. A Serveti Funun lap vezércikkben ismerteti Oroszországnak a hatalmakhoz a macedóniai reformakció tárgyában küldött jegyzékét, amelyet állítólag az orosz követség tegnap a portának átnyújtott volna. A lap azt mondja, hogy ez a jegyzék Törökország helyzetét az alkotmány proklamálása után a hatalmakkal szemben tisztázza és hozzá teszi, hogy most már Törökország kötelessége, hogy ezt a helyzetet fenntartása és erősítse. A Serveti Funun ezután a szövegnek kissé eltérő és a nyilvánosság részére elkészített parafrázisát közli, amelyben dával a zárt passzus kihagyja, amelyben az áll, hogy oroszország ellenkező esetben kényszerítve lenne a hatalmaknak a megszakított közös reformáció fölvetését ismét ajánlani. Ez a jegyzék és a pétervári távirati ügynökség egyidejű tááirata mindenütt, de különösen az ifjútörökre.

Páris, aug. 10. A »Matin« szerint Munir basa török nagykövet Tevfik basa külügyminiszternek azon felszólítására, hogy azonnal hagyja el Páris és rögtön utazzék Konstantinápolyba, azzal válaszolt, hogy ezt betegsége miatt nem teheti, mert kénytelen előbb egy európai fürdőhelyen gyógykezelésnek alávetni magát. Később azonban Konstantinápolyban a miniszter rendelkezésére fog állani.

Kolera Oroszországban.

Pétervár, aug. 10. Hivatalos megállapítások szerint a kolerajárvány területén július 24-től augusztus 6-ig 360 megkegyedés és 174 halálet fordult elő.

Pestis Odesszában.

Odessza, aug. 10. Egy Alexandriából ideérkezett gőzösön egy utas pestisben megbetegedett. Miután a betegséget hivatalosan megállapították, gőzöst három napra vesztgáz alá helyezték.

Vright léghajója.

Páris, aug. 10. Vilburn Vright tegnapi felszállási kísérlete után a Matin egy munkatársával beszélve, kijelentette, hogy sokkal hosszabb ideig repülhetett volna, ha akart volna. Ennek azonban nem lett volna semmi gyakorlati haszna. Tegnap arról akart meggyőződni, hogy repülőgépe kormányzata minden tekintetben jól működik. Vright ma biztosra veszi, hogy eroplanja jó. Csak a teljes szélcsend nem volt alkalmas. Kisleteit hétfőn folytatja. Reméli, hogy nemsokára képes lesz egy egész órán át a levegőben tartózkodni.

A finn országgyűlés.

Helsingfors, aug. 9. A finn országgyűlés elhatározta, hogy tíz bizottságot alakít, amelyek az alaptörvényeket, agrárkérdéseket, községi ügyeket és kulturális ügyeket fogják tárgyalni. Egyben bizottságot küldtek ki a választások megejtéséből, amely 12 ó-finnből, 6 svédpartiból, 6 ifju-finnből, 2 agráriusból és 19 szociáldemokratából áll. A bizottság Liste ó-finn képviselőt választotta elnöké.

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Irta: C. V.

(Folytatás.)

4

— Nos? Mit mondott? — kérdé tőle nyugtalanul Csornai.

— Egyet mondott s kettő lesz belőle.

— Beszély világosan.

— Mondtam már, jegyez meg Icig kiméletlen gunnyal, hogy egyet mondott s kettő lesz belőle: az egyik az, hogy kend nem kell neki s a másik az: hogy más lesz a bíró.

— Sajátságos, soha nem vétettem ennek az embernek... mormogá csüggedten Csornai.

— Nem vétett, mi az nem vétett? Miért nem járt kedvébe, ha tudta, hogy újra megválasztása jóformán tőle függ?

— Megválasztásom kétségkívül tőle függ, mert a helységben legnagyobb sulya az ő véleményének van; de ha a sors így akarta, mit tehetünk róla...

— Ha a sors így akarta kiált föl Icig lázas ingerültséggel föl pattanva a lócááról, tehát a sors akarta így?! S kelmed meghunyászkodik lustán a sorsnak! Na persze, mert hisz a sors ismét csak a jóhiszemű hitelezőt fogja károsítani, kinek négyszáz forint követelése a levegőben lebeg, s kinek pénzt megfizeti majd a nagyharang!

— De Icig...

— Ne utaljon kelmed a nagy harangra, mond amaz haragtól szikrázó tekintettel s ne utalja legkedvesebb gyermeke neveltetését, beteges öreg anyja gyógyittatását arra, mert ha a harang elkongatja, — hogy Icig károsodott, hírül adja azt is, hogy Csornai koldus és hitelvesztett!

— Tanácsolj, mit tegyek, hisz tudod, hogy készakarva senkit meg nem károsítottam.

— Hogy mit tegyen?!... De hát oly ügyefogyott volna-e a helység bírja, midőn egy szemernyi észszel tanácsot és kalácsot is adhatna magának?...

— Nem értelek.

— Már pedig igen egyszerű, mond az árendás a szilárd meggyőződés hangján, van egy eszköz, a mivel mindent végbe lehet vinni s ez a — pénz.

— Pénzem nincs, — hisz épen ez a bökkenő.

— Meg kell szerezni!

— Megszerezni, semmivel és semmiből megszerezni? mond a bíró, ehhez annyit értek, mint hajdu a harangöntéshez.

Icig lelkét négyszáz forintja megmentése foglalkoztatta, melyet apró szolgálatok által Mátyás rég lefizetett volt ugyan, de mely uzsorakamatot jövőre csak úgy hajthat, ha Csornai Myátyás helység bírja marad. E cél elérésére mindent meg akart kísértetni.

— Mátyás gazda, mond, követelő viselete helyébe nyájás, majdnem hízogó modort cserélve, ylőbb elmondom, hogy mi uton választathatom meg a régi bírót újból helységbírájának, aztán megsugom kelmednek, hogy miként szerezhetsz pénzt e célra. — A régi bíró megválasztása kétféle módon eszközölhető: ha letörölöm az emberek régi tartozását, mit korcsmámba krétával följegyeztem, vagy — ha sikerül Varga Jánost arra szoktatnom, hogy nevét lássa följegyezgetni adósaim sorába.

— Varga nevét akarod a szemöldök-fára jegyezni? Varga Jánost! Az egész telkes gazdát, ki senkire sem szorult s kinek több érője van egész korcsmádnál, boltostul. trafikostól együtt!

— Több érője van — de hát nem látott-e még kelmed szolgabírót, kinek több érője volt János telkénél. rugott bornyaival együtt — s mégis a szemöldök-fára került?

Mátyás nem merte határozottan tagadni,

hogy ilyen szolgabírót még soha nem látott s ennek folytán türelmes elszánással mondá:

— Folytasd!

— Folytatása csak úgy következhetik, ha megkezdhetem a manipulációt s ez a helység bírájától függ, kinek feles számu helységpénzei vannak kezei alatt, — melyeket hasznára fordíthat...

Mátyás arccát e szavakra a nemes harag pirja borította el, fölkel székéről s megvillant agyában egy percre, hogy megragadja izmos kezével a hitvány embert és letiporja! De erőt vévén indulatján, kezével szótlan az ajtóra mutatott.

Az intés oly tenyegető volt, hogy a csap-láros jónak látta az ajtó felé hátrálni. De Mátyás haragtól szikrázó tekintete ott sem tűrt meg s Icig kilépett a szobából, becsukvau maga után az ajtót.

— Icig — mint mondtam — kilépett az ajtón, melyen, ha úgy szabao szólanunk, a föl-lázzadt erkölcsi érzet haragkiéjezése s egy szempár villogó sugara lökte volt ki, de — ki-dobatas után ismét belépett — s e semmi körülmény által vissza nem riasztható, szívós ki-tartásban rejlik épen a szemtelenség olykor bámulatos sikere és veszélyessége.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, aug. 10.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. —	— — —	10.38
Rozs okt. —	— — —	8.96
Zab májusra	— — —	—
Zab okt. —	— — —	7.04
Tengeri máj. 1908.	— — —	6.85
Tengeri jul.	— — —	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, aug. 10.

Oszták hitelrészvény	— — —	631.25
Magyar hitelrészvény	— — —	748.—
Leszámitoló bank	— — —	743.75
Rimamurányi	— — —	561.50
Oszták m. államvasuti részv.	— — —	692.25
Közuti vasut	— — —	552.—
Városi villamos vasut	— — —	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. aug. 10.

Magyar arany járadék 4 száz.	— — —	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	— — —	93.25
Magyar koronajáradék	— — —	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	— — —	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	— — —	94.50
Magyar nyeremény sorsjegy kölcsön	— — —	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	— — —	145 —
Oszták járadék papirban	— — —	97.25
Oszták járadék ezüstben	— — —	99.—
Oszták járadék aranyban	— — —	116.50
Oszták korona járadék	— — —	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	— — —	150.25
Oszták magyar bankrészvény	— — —	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	— — —	748.—
Oszták hitelbank-részvény	— — —	631.50
Magyar hitelrészvény	— — —	689.50
London vista	— — —	240.—
Páris vista	— — —	95.50
20 márkás arany	— — —	23.51
20 frankos (Napoleon)der	— — —	19.09
Német birodalmi márka	— — —	117.62

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Házasulandók figyelmébe!

Menyasszonyi kelengyét Váznat és Fehérneműt csakis a

Strohmayer Pál
cégtől vegyünk!

Raktár: Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám.
a kishíd mellett.
Telefon 166. Telefon 166

Klein Testvérek

angol vászon- és zefírek fraacia pouplin és delin, Sveici hímzet batiztok, Tüll és esipke szöveteiket feltűnő olcsó árban árúsítjuk el, bordűr Volin 27 kr. blus zefír 25 kr.
Zöldfa-utca elején Haász féle helyiség.

Székely Imre

elsőrangú uri- és női fehérnemű tisztító intézete

Nagyvárad Színház-utca 4.

Mant Frigyes

üveg- és porcellán kereskedése Nagyvárad, Kossuth-utca. Mezey-ház.
Telefon szám: 474.

Alapított 1890.

Rosenzweig Róza
Párisi mellfűző műterme

Nagyvárad, — Telefon 632. — Rákóczi-ut 3.

Bartos A. és Tsa

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 2. Bazár-épület.
Kizárólagos harisnya és ernyőkülönlegességek. — Állandó nagy raktár férfi-, női- és gyermek-harisnyákban s keztyükben a legegyszerűbből a legfinomabbig, továbbá eső- és napernyők. — Folytonos újdonságok! — Javítások gyorsan eszközöltenek. — Pontos kiszolgálás. — Szolid árak. —

SEBŐ IMRE könyv- és papirkereskedő
NAGYVÁRAD, RÁKÓCZI-UT.

Preis R.

Paplan, madrac, szalmaszűkek, paplanlepedő, párnahuzat toll állandóan kapható az ágynemű raktárban
Kossuth-utca 12.

Menyasszonyi kelengyékét elkészít
ugyszintén művészi kézimunkákat

Kronemer Testvérek

Nagyvárad, Bazár-épület
színházzal szemben.

Kovács József

katonai- és polgári cipész.
Ortophéd munkák.

Nagyvárad, Beöthy Ödön-utca 35.

Lakások.

Pável-utca 27. szám alatt újonnan épülő házban több lakás november elsejétől kibérelhető. A lakások fürdő-, elő- és cselédszobával és egyéb mellékhelyiségekkel vannak ellátva.

Bővebbet a házmesternél.

Egy vagy két fiucska

keresztény polgár házhoz egy kitűnően tanuló fiucska mellé, teljes ellátásra illő árban felvétetik, Bandhasser Ferenczné
:: Beöthy Ödön-u. 13. ::

Kiadó lakás.

Új épületben, három szobás utcai lakás parkettirozva, modern mellékhelyiségekkel és fürdőszobával;
két-két szobás udvari lakás mellékhelyiségekkel;

két pince lakás 2 szobás

AZONNAL KIADÓK

WEISZ JÓZSEF, Kolozsvári-utca 1.

Wallerstein Fülöp Fiai cég

:: Bémer-tér, Pannonia mellett ::

a bekövetkezett
:: holt idényre ::

a rőfös áruk árait
tetemesen leszál-
litotta.

STERN JAKAB

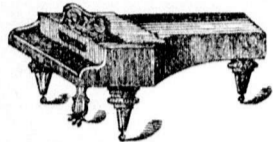
első nagyváradai villanyerőberendezett réz és harang-öntője, épület, díszbádógos és vízvezeték felszerelő.
Nagyvárad, Kert-utca 1. sz.
Városi és vidéki telefon 194.

Készít ércárut, gépfelszereléseket, fém és sárgaréz, nyersöntvények, bármilyen cse-

gök, harangok, szivattyúk, fecskendők, víz- és gőz-vezetékhez szükséges sárgaréz és fémmunkákat, mindennemű épület és díszbádógos munkákat, vízvezeték berendezéseket. Saját találmányu és a m. kir. József-műegyetem által engedélyezett ACETYLEN fejlesztő készülékemmel felszerelék városok, kastélyok, szállodák, vendéglők és magánlakásokat. Költségvetést bármely szakra díjmentesen eszközölök.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű zenekedvelő közönséget, hogy a Szent János-utcai 1. sz. alatt levő raktáramban nagy választékban vannak 252.

ZONGORÁK
és
PIANINOK

eladásra, hangversenyre, estélyekre ugy-szintén

havi bérletre igen olcsó árban számítva. — A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özv. Mustó Jánosné.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa remek herthelyisége. Kétféle egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős saját tejes, kitűnő boraival, finom Dréher sörrrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives figyelmébe ajánlani igen finom hattyu, pehely, valamint elsőrendű hófehér fosztott libatollaimat. Már három koronától feljebb bocsájtom b. vevőim rendelkezésére. Zárólag, internátusoknak, nevelő-intézeteknek nagyobb vételnél 10 százalék engedményt adok.

Tömeges pártfogást kérve vagyok kiváló tisztelettel

KLEIN MÓR tollnagykereskedő
Nagyvárad, Baross-utca 11. szám.

Ingyenes munkaközvetítés.

Iparostanulók elhelyezése.

Felhívjuk a t. szülők és a t. iparosmesterek figyelmét ama körülményre, hogy ingyenes tanoncközvetítő irodát állítottunk fel. Ennek célja az ipari pályára készülő tanulókat állandó felügyeletünk és ellenőrzésünk alatt jóvaló, gondos és szakavatott iparosmestereknél elhelyezni.

A hivatalos órák alatt naponta d. e. 11—12-ig és d. e. 4—6-ig csakis személyes jelentkezéseket fogad el.

Az Inas-Othon és az iparokt. bizottság megbízásából:

840 1-0

Szűts Izsó
ipariskolai igazgató.

FOGAK

3 koronától feljebb; csapfog 5 korona és 8 korona, aranyfog 16, 18, és 20 korona. Vállal minden e szak-
mába vágó munkát olcsó árban és jótállással

FOGMŰTEREM Nagyvárad, Rákóczi-ut 22.

Sebő Imre

könyv- és papirkereskedő
NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut.

Ajánlja a következő törvénykönyveket az érdeklődők szives figyelmébe:

A büntetőtörvények és a bűnvádi prrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szóló t.-c.

A végrehajtási eljárásról szóló 1881: LX. t.-c. módosítása és kiegészítése.

Az országos ügyvédi gyám- és nyugdíjintézetéről szóló törvények.

A közegészségügy rendezéséről szóló 1876: XIV. t.-c. módosításáról.

A szeszadóról, valamint a szesztermeléssel együttesen készített sajtolt élesztő megadóztatásáról szóló t.-c.

Hirdetések

felvételnek
a kiadóhivatalban.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 5 kor. 60 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér, tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fényképező- és z-l ámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön e célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk villamos motorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban.

Etvállaljuk

villamos világitási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.